

Več gg. govornikov, mojih somišljenikov, je uže razlagalo, da je na nekaterih šolah slovenskemu jeziku odmerjen najmanjši prostor, na nekaterih pa celo nič. Mi sploh v vsej Štajerskej nijmamo ne jedne srednje šole; vse one vednosti in pojmovi, katerih treba omikanemu človeku, uče se nam v tujem jeziku. Za take pojmove nijsmo se učili izrazov v lastnem jeziku in potem se nam očita: Vi imate siromašen jezik, omikanci govore le nemški, vi ne morete najnavadnejših predmetov imenovati slovenski. To je zasmehovanje kot namček k prejšnji krivici. (Istina! na desnej!) Odvzela se je prej naroda možnost, izobraževati se v lastnem materinem jeziku, in potem se mu očita, da tega storil nij. Mi moramo pravico do pouka v slovenskem jeziku smatrati kot „conditio, sine qua non“ (prvi pogoj) vsakeršne sprave. Dokler živi le jeden Slovenec, ki ljubi svojo narodnost, protestiral bode proti temu narodnemu posilstvu in proti temu, da se spodnje štajerskim Slovencem na vseučilišči v Gradci do zdaj nij odmeril najmanjši znanstveni prostor. Če gospoda v resnici priznavate opravičenje Slovencev do daljnega življenja, potem morate tudi priznavati potrebo, da se uvede slovenski jezik na ljudskih in mestnih šolah, na višjej šoli, in dopuščati ne smete, da se kjerkoli slovenskemu narodu onemogoči, izobraževati se v lastnem materinem jeziku. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Krtice.

Krtice so glodavci najhujše sorte. Največjo škodo napravljajo v drevesnicah, kjer mladim drevesom vse korenine podgrizejo in oglodajo. Pa tudi trsom in drugim rastlinam grozno škodujejo. Krtica je za nekoliko večja od navadne poljske miši, rujave barve, okroglaste glave in ima krajši repič. Najhujša navada te živali pa je ta, da si svoje predore med koreninjem raznih rastlin napravlja in tako korenine pregloja.

Krtica se ne vtrudi in vedno nove rove na vse strani nareja, kjerkoli je kaj glodati.

Največji del jam pa ne končuje navzgor, ampak na stran, najrajši v kako vodno strugo ali grabe ali pa na rob kake njive ali travnika, toda kolikor mogoče skrito pod kakim travnim šopkom.

Krtici podobno rije tudi krt, vendar pa meče ta narito prst navzgor in napravlja znane toliko neprijetne krtinovec ali krtine. Kaj takega krtica le malokedaj dela. Krtine, ktere je narila krtica, so lahko poznati po svoji nepravilni podobi in po tem, da so nižje in manjše od onih, ktere je naril krt.

Druge jame, ktere si krtica še narije, so tudi dosti manj umetne od onih, ki jih krt nareja. Krtične jame so k večjemu 15 centimetrov pod zemno površino. Večidel obstoje iz shrambic, ki

si jih žival jeseni naredi in s koreninjem vsake sorte napolni za zimske potrebe.

Zraven teh prostorov za hrano, so tudi prostori za stanovanje, ki so s prvimi po jamah v kolobar zasukanih v zvezi. Ta stanovanja so votla, kakor krogle in so z mehko tvarino natičena.

Ker krtica ne le na vrtilih, ampak posebno po drevesnicah in drevesnih nasadih, po vinogradih, gozdih in njivah veliko škode nareja, da rastlinam korenine podjeda in gloda, zato so se ljudje že od nekdanj ozirali po kakem sredstvu, s katerim bi se te škodljivke kolikor mogoče do čista pokončevale.

Mnogo takih sredstev so uže izmislili in poskušali, vendar boljšega niso našli od črstevega koreninča, ktero se je ali z mišnico ali pa s strihinom ostrupilo. Take ostrupljene korenine se potem po krtičnih jamah povtikajo, po kterih krtice sem ter tje letajo, in so prisiljene tako korenino pregrizti.

To pa jih umori. Drugi pomoček so fosforove kroglice, ki se blizu dreves v krtične jamice spusté. Nekteri gonijo tudi žveplovi sopuh v jame, toda to dostikrat rastlinam škoduje.

Kako letina kaže.

Ministerstvo poljedelstva poroča o letini, kakor je sredi julija kazala po naših deželah.

Pšenica po nekod uže požeta dobro plelje; poležena je bila, pa brez škode, ker se je to po cvetu zgodilo. Snetljive je malo.

Z ržjo so skoraj povsod zadovoljni, samo v Gališkem bo le srednje zdala. Isto ugodno velja tudi zastran ječmena.

Oves obeta veliko pridelka, le v pešnatej zemlji ne. Tukaj mu je vročina škodovala.

Koruzi pa povsod dobro kaže, razven v Gališkem.

Hajda cvete v Gališkem in Bukovini, pri nas jo pa sejejo. Okopavni sadeži so posebno lepi v severnih deželah. Krompirju močno škodoval je mraz 18. junija na Moravskem; na Gališkem, Koroškem in Tirolskem pa hoče krompir gnjiti.

Otava je po nekod prav lepa in obeta več pridelka, kakor je bilo sena.

Vinogradi so si nekoliko spomogli. Kder ni bilo toče, bodo še nekaj brali, na Štajerskem je zopet pikec in smod škodoval, jednako tudi na Kranjskem in Goriškem.

Mravlje dostikrat odgnati je potrebno.

Mravlje so prav nadležni gosti. Sicer je dosti pomočkov, ki se priporočajo, kako jih odpravljati, vendar jeden najboljših je povrtna krebolica (*Scandix cerefolium*), ki se razreže ali seseka in potem po mestih, na ktera mravlje zahajajo, precej na debelo potrosi. Če je kaj mravljišč v bližnji, jih kaže pokončati.

Potrosi se jim na vrh nekoliko klorovega

apna in potem se vse to z vodo polije, kmalo mravelj ni več.

Pomoček zoper zeljne gosenice.

Potegne se okoli zelnika in tudi med pozameznimi gredami 2 — 3 prste široka brazda, v katero se potem konopljno seme poseje. Konoplje se pusté rasti in stati, dokler da je zelje zrelo in zabrani, da gosenice od zvonaj na zelje ne prilezejo. Drupi zopet svetujejo drobnjak in ostrožnik (*Delphinium*) ob krajih zelnjnih gred nasaditi.

Ko te rastline cvesti začno, se zeljni belinci tropoma po njih posedajo in po duhu omamljeni obvisé ali pa blizo teh rastlin na zemljo pocepajo. Po solnčnem zahodu se belinci poberó in potopejajo. Tako se veliko tega mrčesja pokonča.

Sejmi. 31. julija: sv. Jakob v Dolu, Ormož, Konjice, Mahrenberg, sv. Martin pod Wurmbergom, Zagorje; 1. avgusta: Gomilica; 2. avgusta: Gradec, Schwauberg.

Dopisi.

Iz Maribora. (Posojilnica — mestni zastop — profesorji — mešetarstvo.) Slovenska posojilnica dobro napreduje, kar je požrtvovalnej delavnosti ravnateljstva v prvi vrsti zahvaliti. — Mestni župan in še dva odbornika hodila sta prosit ministra Pražaka, naj dovoli v Mariboru nastaviti okrožno sodnijo. So li kaj opravili, to ni znano. Tudi zastran Barthelna je vse tibo. Mariboržane je tega deda vendar sram. Javno bolnišnico pri sv. Magdalení bodo povejšali; od g. Lorberja so kupili zemljišča za 1251 fl. Stari „Poganzewirth“ g. Ramšek, ki uže dolga leta pred rutevžem gibanice prodava ter ima dve hiši v mestu in plačuje doklade mestne, prosil je za sprejetje v mestno občino, pa so mu dvakrat odbili. Poprosil pa je tudi Jud in profesorski suplent mariborske gimnazije, Bog vedi odkod prišedši nekov Hirschler, no, in liberalna nemška gospoda ga je takoj sprejela in še plačo do 80 fl. znižala. Katoličan, Slovenec, dolgoletni davkeplačilec velja pri mariborskem mestnem zastopu 440krat menje, kakor kakov Jud, ki še ni nič in nima nič. — Pri zadnjem tomboli imeli so 595 fl. čistega dohodka. — Tukajšnji nemški profesorji slujejo kot nasprotniki Slovencev. Čujemo po mestu govoriti o njih res čudne reči. Eden je bajle se izustil v svojej teutonskej jezi, da bi najbolje bilo Slovence kakor uši potuškatí. Temu se moramo res smejati, ni vzroka jeziti se. Na realki je premalo učencev, a preveč profesorjev, zlasti drugega zgodovinarja ali „historika“ ni treba, ker ga še na gimnaziji ni. Čas kratijo si pa nekateri s tem, da kar gorijo za nemški „Schulverein“. Profesorja Nagele in Knobloch nadlegujeta z bogatim dr. Otmarjem Reiserjem in njegovim gozdarjem vred uboge Pekerčanje pri Lembahu neprenehoma. No, in čujemo, da so jih vgnali v kozji nemčurski rog! Za

par slovenskih otrok v Pekrih naredi „Schulverein“ nemško šolo ponemčevalnico. Znani Karneri v Wildhausu pa nek dohtar debelotrebušnik v Mariboru šla sta med mešetarje za revni celjski nemčurski listič; prvi si je naročil 100 iztisov, drugi pa 63 in jih raznašata po okolici. Gospoda sama sebi ne priznavata s tem velike vrednosti, ker s tako slabo robo mešarita! Kaj pa, če marsikdo vsiljeni listič zanese, kamor tudi onedva v sili morata? Zabraniti tega nista kos.

Iz Ptujá. (Mihelič propal.) Čitateljem „Slov. Gosp.“ je znano, da je okrajni zastop ptujski lani dne 27. oktobra izbral Gg. dr. Gregoriča, posestnika Koserja, dr. Ploja, župnika Rajčá in profesorja Žitka v okrajni šolski svet, in da je 15 meščanov pobegnolo takrat iz seje, zagrozivši se, ka bodo oni vse to sprevergli. Tudi trije slovenski Judeži so se onim bili pridružili, misleč, kar slovenski narodnjaki sklepajo, to ne bode obveljalo, ker je Mihaličev Honzek rekel, da bo napravil strašansko pritožbo. V tejstej seji je trdil, da naš načelnik g. Rajšp seje ni v redu sklical, da stari Strafela še o seji ničesar ni zvedel itd. Napolnil pet pol dolgo godlo in odposlal v Gradec deželnemu glavarstvu, naj se vse ovriže, kar se je takrat brez njih osemnajsterih sklenolo. Visoko dež. glavarstvo pa je v sporazumljenji z vis. deželnim odborom odgovorilo, da vse to, kar Mihalič piše, nič ne velja, in je pritožbo zavrglo. Z eno klofuto pa Mihalič ni bil zadovoljen in pritožil se je dalje do ministerstva. Pa te druge pritožbe že niso hoteli vsi podpisati, ampak samo 15 jih je bilo nezadovoljnih z razsodbo deželnega glavarstva, med temi rekurenti bil je seveda tudi ljubeznjivi vidovski — Schoschtersch, pozná ga pač vsak. Pa tudi visoko ministerstvo je spoznalo, da na tem nič ni resnice, kar Mihalič čenča, in je rekurz odbilo. Kaj bode Honz zdaj storil in koliko njih bo še si šlo po tretjo klofuto, koliko pa ga na cedilu pustilo, to bomo uže zvedeli. Velepoštovanim narodnjakom v okrajnem šolskem svetu pa želimo krepko zdravje. Sčasom bodo zagrizeni sovražniki našega naroda, nečem reči na tleh ležali, ampak prisiljeni bodo nam pripoznati vse one pravice, koje nam grejo po Bogu in cesarji; začetek je dober.

Iz Ormoža. (Iz letnega poročila gimnazije ptujске) poizvemo, da je ondi s početkom šolskega leta vstopilo 124 učencev, do konca pa ostalo 115. Med temi bilo je 72 Slovencev; 31 Nemcev in 2 Madžara; glede vere so vsi katoličani. 21 učencev dobilo je svedočbo z odliko, 72 pa prvi red; ostali še imajo kak popravek ali pa so celo propali. Šolarine se plačalo 756 gold. in upisnine 102 gold. Od njih 8 profesorjev je 5 znanih vrlih narodnjakov namreč gospodje: Glovacki, Hubad, Jug, Kunstek in Žitek; trije pa Nemci, med njimi eden razve